

νά διαταραχθῶσιν αἱ βάσεις τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως. "Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ὁ Ρουδίνης, ἅμα ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργείου, ἔσπευσε ν' ἀπευθύνῃ εἰς τοὺς πρεσβευτὰς ἐγκύκλιον τηλεγράφημα ἀγγέλλον ὅτι θὰ

ἐξακολουθήσῃ ἐφαρμόζων τὴν πολιτικὴν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς τηρήσεως τοῦ καθεστώτος, ἐν ἣ διορᾷ ἐγγύησιν τῆς ἀσφαλείας τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς ἡσυχίας τῆς Εὐρώπης, θὰ προσπαθήσῃ δὲ νὰ ἐδραιώσῃ τὰς πρὸς πάσας τὰς δυνάμεις ὑφισταμένας ἀγαθὰς σχέσεις.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΡΧΑΙΑΙΣ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Θὰ προσπαθῶ νὰ περιγράψω εἰς τὰς εὐγενεῖς ἀναγνώστριάς μου ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον τὴν τύχην, τὸν βίον, τὸν χαρακτήρα, οὐχὶ μιᾶς ὥρισμένης ἀλλὰ τῆς γυναικὸς ἐν γένει ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις.

Ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ, λαμβάνω ὑπ' ὄψει μίαν μόνην ἐποχὴν, τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων. Τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ τὸν γιγαντώδη ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Περσίαν, ὃ ἐπηκολούθησεν ὁ πόλεμος, καθ' ὃν Ἕλληνες ἐμάχοντο πρὸς Ἕλληνας, ἡ ἰωνικὴ φυλὴ πρὸς τὴν δωρικὴν, οἱ δημοκρατικοὶ πρὸς τοὺς ἀριστοκρατικούς, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἡ ἀρχαία ἐλευθέρᾳ Ἑλλάς ὑπετάγη εἰς τὸν Μακεδόνα κοσμοκράτορα. Καὶ πρὸ τῶν χρόνων τούτων καὶ μετ' αὐτοὺς ἡ θέσις τῆς Ἑλληνίδος γυναικὸς ἦτο διάφορος, ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων ἦτο ἡ πασῶν ταπεινότητι.

Ἡ Ἀθηναία κόρη διήρχετο τὰ ἔτη τῆς νεότητος μέχρι τῆς ὑπανδρείας αὐτῆς ἐν τῷ γυναικῶνι, ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς τῆς οἰκίας κόσμου ἐντελῶς ἀποκεκλεισμένη. Οὐδέποτε εἰς τὸ ἄδυτον τοῦτο ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ ξένος τις, σπανιώτατα δὲ καὶ αὐτὴ ἡ κόρη κατέλειπε τὴν κατοικίαν τῆς, διὰ βραχύτατον μόνον χρόνον. Ἐνωρὶς ἐμάνθανε νὰ νήθῃ καὶ νὰ ὑφαίνῃ, εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες εἶχον ἀποκτήσῃ ἐξοχὸν ἰκανότητα. Ἐμάνθανον πρὸς τοῦτοις καὶ ὀλίγην ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, σπανίως δὲ καὶ τι πλέον. Ἡ μονοτονία τοῦ βίου διεκόπτετο ἐνίοτε ὑπὸ τῶν θρησκευτικῶν ἐορτῶν, εἰς τὰς ὁποίας αἱ Ἀθηναῖαι νεάνιδες εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ λαμβάνωσι μέρος. Καθ' ἐκάστην τετραετίαν ἐωρτάζετο ἐν Ἀθήναις ἡ πρὸς τιμὴν τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς ἐορτὴ, τῆς προστάτιδος τῆς πόλεως. Ἐπιφανεῖς παρθένοι ὑφαίνον καὶ ἔπλεκον νέαν ἐσθῆτα διὰ τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς, καὶ ἔφερον αὐτὴν ἐν μεγαλοπρεπείᾳ πομπῇ εἰς τὸν ναόν. Ἐπ' ἰσῆς μεγάλη ἐδεωρεῖτο ἡ τιμὴ τοῦ συγκαταλέγεσθαι εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν «κανηφόρων», ἥτοι τῶν ἐπὶ ἐπὶ κάλλει διαπρεπούσων νεανίδων, αἵτινες ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κάνιστρα πλήρη ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀπετέλουν ἐν μέρος τῆς ὅλης πομπῆς.

Οὐ μακρὰν τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ὅπου ἡ θεὰ αὕτη ἐλατρεύετο δι' ἰδιορρύθμου τινὸς ἐδήμου. Πάντα τὰ κοράσια τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ τοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν ἀφιερῶντο εἰς τὴν Ἀρτεμιν. Καθ' ἐκάστην πενταετίαν ἐωρτάζετο μεγάλη ἐορτὴ, καθ' ἣν τὰ κοράσια περιβεβλημένα κροκοβαφῇ ἱμάτια καὶ συνοδευόμενα ὑπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν ἤρχοντο ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς

τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διὰ μυστικῶν τελετῶν ἐλαμβάνοντο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς θεᾶς.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἐφ' ὃν τὰ κοράσια διέτελουν ἀφιερωμένα εἰς τὴν Ἀρτεμιν, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπανδρευθῶσι· ἀλλ' ἂν ὁ χρόνος τῆς προσκαίρου ταύτης ἀφιέρωσεως συνεπληροῦτο ἀρκούντως ἐνωρὶς, ἠδύνατο ἡ κόρη νὰ ὑπανδρευθῇ καὶ πρὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς. Εἶνε εὐνόητον ὅτι, ὅς ὃρους συνήπτοντο τὰ συνοικέσια ταῦτα, περὶ ἔρωτος οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γείνη· ὁ ἀνὴρ ἐνυμφεύετο ἐκ καθήκοντος, καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὄδηγεῖτο ὑπὸ τοῦ συμφέροντος· ἡ κόρη ὑπανδρεύετο οὐχὶ κατὰ τὴν θέλησίν τῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐθαρεσίαν τοῦ πατρὸς ἢ τῶν ἄλλων συγγενῶν τῆς. Ὁ πατὴρ ἔδιδε τὴν κόρην του εἰς γάμον εἰς ὃν τινα ἤθελε, ἠδύνατο δὲ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του διὰ διαθήκης νὰ ὀρίσῃ ὅπως ἤθελε τὴν τύχην τῆς θυγατρὸς του. Ἄν ὁ πατὴρ ἀπέθνησκε πρὶν ἢ διαθήσῃ τὴν θυγατέρα του, ὤφειλεν ὁ ἀδελφὸς νὰ τὴν προικίσῃ καὶ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ. Μὴ ὑπάρχοντος ἀδελφοῦ, ὤφειλεν ὁ πλησιέστατος ἐξ αἵματος συγγενῆς νὰ ζητήσῃ τὴν ὀρφανὴν καὶ νὰ τὴν νυμφευθῇ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἄν ἡ κόρη ἦτο κληρονόμος μεγάλης περιουσίας καὶ παρουσιάζοντο πολλοὶ πλησιέστατοι συγγενεῖς ὡς μνηστήρες, τότε ἔκρινεν ὁ δικαστὴς εἰς ποῖον ὤφειλε νὰ δοθῇ ἡ πλουσία νύμφη. Ἄν ἡ ὀρφανὴ κόρη ἦτο πτωχή, ἢ ἂν ἡ κληρονομία αὐτῆς ἦτο βεβαρυμένη μὲ χρέη, οὕτως ὥστε ὁ πλησιέστατος συγγενῆς δὲν ἐπεθύμει νὰ τὴν νυμφευθῇ, τότε ὑπεχρεοῦτο ὁ συγγενῆς οὗτος νὰ ζητήσῃ διὰ τὴν κόρην ἄλλον ἄνδρα καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν περιουσίαν του νὰ προκίσῃ αὐτήν. Συνέβαιεν ἐνίοτε ὥστε ἡ κόρη νὰ μὴ ἔχῃ κανένα ἐξ αἵματος συγγενῆ ἄρρενα· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐδίδοτο αὐτῇ προῖξ ἐκ τοῦ δημοσίου, ὁ δὲ ἄρχων ἐφρόντιζε νὰ εὕρῃ δι' αὐτὴν κηδεμόνα ἢ σύζυγον. Γάμος, εἰς ὃν ἡ γυνὴ δὲν ἔφερε προῖκα, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ διαλυθῇ.

Τὸ μέγεθος τῆς προικὸς ὠρίζετο κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἀρραβάνων (τὰ λεγόμενα τότε «κατεγγυητικά»), ἡ ὁποία τελετὴ ἦτο ἀπαραίτητος πρὸς σύνταξιν νομίμου γάμου. Πρὸ τῆς ἀρραβωνίσεως οἱ μελλόνυμφοι οὐδέποτε εἶχον ἰδῆ ἀλλήλους, καὶ κατὰ τὰς ἀκολουθούσας δὲ ἡμέρας, μεμνηστευμένοι ἤδη ὄντες, οὐδέποτε συνηντῶντο μόνοι.

Ἐν χαρμωσύνῃ ἐορτῇ, μετὰ πολλῶν θρησκευτικῶν τύπων, ἐτελοῦντο οἱ γάμοι. Εἶνε ἐσπέρα. Ἡ ἐορτὴ τῶν γάμων ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης πλησιάζει εἰς τὸ τέλος τῆς. Ἐξω τῆς οἰκίας, κεκοσμημένης μὲ στεφάνους καὶ δέσμας ἀνθέων, μὲ κλάδους ἐλαίας καὶ δάφνης, περιμένει μία ἄμαξα. Ἡ νύμφη ἐπιβαίνει τῆς ἀμάξης,

καὶ ἀμφοτέρωθεν τῆς νύμφης τοποθετοῦνται ὁ γαμβρὸς καὶ ὁ ἄριστος τῶν φίλων του, ὁ νυμφαγωγός. Ἡ μήτηρ τῆς νύμφης ἀνάπτει τὰς γαμηλίους δᾶδας ἐκ τοῦ πυρὸς τῆς ἐστίας καὶ εἶτα ἀκολουθεῖ τὴν ἄμαζαν. Οἱ λοιποὶ ξένοι ἀκολουθοῦσιν ὡσαύτως κρατοῦντες ἀνημμένας δᾶδας καὶ κεκοσμημένους τὰς κεφαλὰς μὲ στεφάνους. Μὲ ἀλαλαγμοὺς χαρᾶς, ὑπὸ τοῖς ἀρμονικοῦς ἤχους τῶν αὐλῶν καὶ τῆς λύρας, οἵτινες συνοδεύουσι τὸν ἀδόμενον ὑμέναιον, κινεῖται ὅλη ἡ πομπὴ κατευθυνομένη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Τὸ νεαρὸν ζεῦγος καταβαίνει ἐκ τῆς ἀμάξης· παρὰ τῇ θύρᾳ ἵσταται ἡδὴ ἡ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ, περιμένουσα τοὺς προσφιλεῖς νεονύμφους· ἡ νέα δέσποινα εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ βροχὴ γλυκισμάτων, καρπῶν καὶ νομισμάτων πίπτει ἐπ' αὐτῆς, ὡς σύμβολον τῆς ἀφθονίας καὶ τοῦ ὀλβου.

Ὁ βίος τῆς ἀθηναίας γυναῖκος, ἐγγάμου ἤδη οὔσης, μεταβάλλεται ὑπο πολλὰς ἐπὶ οἱψεις· ἡ νεαρὰ οἰκοδέσποινα ἀπολαύει ἤδη πλείονος ἐλευθερίας, ἀλλ' ἔχει συγχρόνως καὶ περισσότερας ἀσχολίας καὶ περισσότερας ὑποχρεώσεις νὰ ἐκτελῇ· ἔχει ἀκόμη πολὺ ὀλίγην πείραν, διότι ἐν τῇ νεανικῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ οὐδὲν εἶδεν, οὐδὲν ἤκουσε καὶ οὐδέποτε ἐδιδάχθη νὰ παρατηρῇ τι μετ' ἐνδιαφέροντος. Μόνον νὰ νήθῃ καὶ νὰ ὑφαίνῃ ἐπίσταται καλῶς, ἔμαθε δὲ πρὸς τούτοις ἐν τῷ οἴκῳ πᾶς ἐπιβάλλεται εἰς τὰς δούλας τὸ ὠρισμένον δι' ἐκάστην ἡμέραν ποσὸν ἐργασίας. Αὐταὶ σχεδὸν εἶναι ὅλαι αἱ πρακτικαὶ γνώσεις τῆς νεαρᾶς οἰκοδεσποίνης, ἥτις τῶρα ἔχει τὴν διοίκησιν ὅλου τοῦ οἴκου, τὴν ἐπίβλεψιν παντὸς ὅ,τι εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ, τῶν σκευῶν, τῶν ἐνδυμάτων, τοῦ ἐλαίου, τοῦ οἴνου, τοῦ σίτου κτλ., κρατεῖ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν καθημερινῶν ἐξόδων, παρέχει τὸ ὠρισμένον ποσὸν τῶν ζωοτροφῶν δι' ἐκάστην ἡμέραν, φυλάττουσα τὰς λοιπὰς διὰ τὸ μέλλον ἐν τῇ ἀποθήκῃ. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκοδέσποινα κρατεῖ πάντοτε τὰς κλεῖδας τοῦ ταμειτηρίου, οἵτινες εἶνε τὸ σύμβολον καὶ τὸ τιμητικὸν γνώρισμα τῆς ἐλληνίδος οἰκοδεσποίνης. Πρὸς τούτοις ἀσχολεῖται καὶ ἐν τῷ μαγειρείῳ, διότι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων δὲν ὑπῆρχον μάγειροι, οὐδὲ εἰς τὰς πλουσίας καὶ ἐπιφανεῖς οἰκογενεῖας. Εἰς ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις προσελαμβάνετο ἐκ τῆς ἀγορᾶς μισθωτὸς μάγειρος. Αἱ ἐπιπονώτεραι καὶ βαρύτεραι ἐργασίαι τοῦ μαγειρείου ἐκτελοῦνται φυσικῶς τῷ λόγῳ ὑπὸ τῶν ὑπηρετριῶν. Ἐτέρα σπουδαία ὑποχρεώσεις τῆς οἰκοδεσποίνης ἦτο καὶ ἡ νοσήλευσις τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἀρρώστων, ὅχι μόνον τῶν ἐλευθέρων μελῶν τῆς οἰκογενεῖας ἀλλὰ καὶ τῶν δούλων, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑγεία εἶχε μεγάλην ἀξίαν· ὁ θάνατός ἐνὸς δούλου ἦτο μεγάλη οἰκονομικὴ ζημία.

Ἐνῷ ἡ Ἀθηναία, ἀνύπανδρος ἔτι οὔσα διῆγε τὸν μονότονον αὐτῆς βίον ἐν τῷ γυναικωνίτῃ, ὑπανδρευομένη ἀνῆκε πλέον εἰς ὅλον τὸν οἶκον, εἶχε μικράν τινα ἀνεξαρτησίαν καὶ κύρος. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνδρὸς καὶ πρὸ πάντων ἡ περιουσία του ὥριζον τὴν θέσιν τῆς γυναῖκος. Ἡ ἐγγαμος γυνὴ δὲν ἦτο πλέον τόσον αὐστηρῶς δεσμευμένη εἰς τὴν οἰκίαν, ὅσον ἡ ἄγαμος νεάνις, ἥτις ὡς εἶπομεν διῆγε τὸν μονότονον βίον τῆς κεκλεισμένης ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ γυναικωνίου. Ἡ σύζυγος εὐπατρίδου ἢ πλουσίου τινὸς ἐμπόρου ἠδύνατο νὰ μένῃ περισσότερον ἐν τῷ οἴκῳ, παρὰ ἡ οἰκοδέσποινα ταπεινότερας τινὸς καὶ ὀλιγώτερον εὐπόρου

οἰκογενεῖας. Αὕτη ἠναγκάζετο ὑπὸ τῶν οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν καὶ φροντίδων νὰ ἐξέρχεται περισσότερο· αἱ πτωχότεραι μάλιστα γυναῖκες τοῦ λαοῦ ἠναγκάζοντο νὰ πηγαίνωσι καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ ἀγοράζωσι τὰ ἀναγκαῖα, ἐνῷ ἐν ταῖς εὐποροτέραις οἰκογενεαῖς ἐφρόντιζον περὶ τῶν τοιούτων αἱ δούλαι. Ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἐμπορεύοντο αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ· ἀνθ' ἧς καὶ στέφανοι ἐπωλοῦντο πάντοτε ὑπὸ γυναικῶν· ὡσαύτως ἀναφέρονται συχνάκις γυναῖκες λαχανοπώλιδες καὶ ἄλλαι μετερχόμεναι ἐμπόριον νημάτων καὶ μαλλοῦ· αἱ ταπεινότεραι τούτων φαίνεται νὰ ἦσαν αἱ ἀρτοπώλιδες. Ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα ταῦτα ἠναγκάζοντο αἱ γυναῖκες μόνον ὑπὸ τῆς πενίας, ἡ δὲ κοινὴ γνώμη ἦτο ἐναντίον τῆς ἐλευθερίας ταύτης.

Πόσον δυσαρέστως εἰργάζοντο αἱ γυναῖκες πρὸς πορισμὸν χρημάτων καὶ πόσον ἐξευτελιστικὸν ἐδεύοντο τὸ ἐμπόριον ὡς θέτον αὐτὰς εἰς ἴσην μοῖραν πρὸς τοὺς δούλους, ἀποδεικνύει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ ἐξῆς διήγησις. Ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκυρίευσαν τὰς Ἀθήνας καὶ ἱδρυσαν ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν τῶν τεσσαράκοντα, ἐπολιορκήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἵτινες εἶχον καταλάβῃ τὸν Πειραιᾶ. Πολλοὶ ἐλεύθεροι ἄνδρες κατέλιπον τὰς Ἀθήνας καὶ ἠγνόησαν μὲ τοὺς πολιορκητὰς, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐγκατελείφθησαν πολλαὶ γυναῖκες ἐν Ἀθήναις. Αἱ ἀδελφαί, ἀνεψιαί καὶ ἄλλαι συγγενεῖς Ἀριστάρχου τινὸς εἶχον καταφύγη εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Ἡ μικρὰ περιουσία του καὶ ἡ δυσμένεια τῶν καιρῶν δὲν ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ συντηρῇ ὅλας αὐτὰς τὰς γυναῖκας. Βλέπων αὐτὰς ἐν ἀπορίᾳ, ἦλθε πρὸς τὸν Σωκράτη ζητῶν τὴν συμβουλὴν του.

«Φαίνεσαι, Ἀρίσταρχε» εἶπεν ὁ Σωκράτης, «ὡς νὰ ἔχῃς βάρος τι εἰς τὴν καρδίαν σου· πρέπει δὲ τὸ βάρος νὰ μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς φίλους· ἴσως καὶ ἡμεῖς θὰ δυνηθῶμεν πῶς νὰ σὲ ἐλαφρύνωμεν.» — «Ναί, τῇ ἀληθείᾳ, ἀπήντησεν ὁ Ἀρίσταρχος, εὐρίσκομαι πραγματικῶς εἰς μεγάλην στενοχωρίαν· διότι, ἀφοῦ ἐστασίασεν ἡ πόλις καὶ κατέφυγον πολλοὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ, συνήλθον πρὸς ἐμὲ ἐγκαταλειμμένοι ἀδελφαί καὶ ἀδελφιδαί καὶ ἀνεψιαί τοσαῦται, ὥστε εὐρίσκονται ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τῶρα δεκατέσσαρες ἄνθρωποι ἐλεύθεροι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Δὲν ἀπολαμβάνομεν δὲ οὔτε ἐκ τῶν κτημάτων τίποτε, διότι κατέχονται ὑπὸ τῶν ἐναντίων, οὔτε ἐκ τῶν οἰκιῶν, διότι ἐπικρατεῖ ὀλιγανθρωπία ἐν τῇ πόλει· τὰ ἐπιπλα κανεῖς δὲν ἀγοράζει, οὔτε νὰ δανεισθῶμεν εὐρίσκομεν ἀπὸ κανέν μέρους, ἀλλ' εὐκολώτερον μοῦ φαίνεται ὅτι εἶνε νὰ εὕρῃ τις χρήματα ζητῶν ἐν τῇ ὁδῷ, παρὰ νὰ λάβῃ δανεικὰ. Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶνε δύσκολον νὰ μένῃ τις ἀπαθὴς καὶ ἡσυχος ἐνῷ βλέπει τοὺς συγγενεῖς του πάσχοντας καὶ ἀπολλυμένους, ἀφ' ἑτέρου δὲ πάλιν εἶνε ἀδύνατον νὰ διατρέφῃ τις τοσούτους ἀνθρώπους, εἰς τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων.»

«Καὶ διατί ἄράγε» εἶπεν ὁ Σωκράτης, «ὁ μὲν ἐργοστασιάρχης Κεράμων ὅστις διατηρεῖ πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅχι μόνον δι' αὐτοὺς καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀπολαμβάνει τὰ ἀναγκαῖα ἀλλὰ καὶ κερδίζει τόσα χρήματα ὥστε εἶνε πλούσιος, σὺ δὲ ἔχων ὡσαύτως πολλοὺς ἀνθρώπους φοβεῖσαι μήπως ἀποθάνῃτε ὅλοι ὑπὸ τῆς πείνης;»

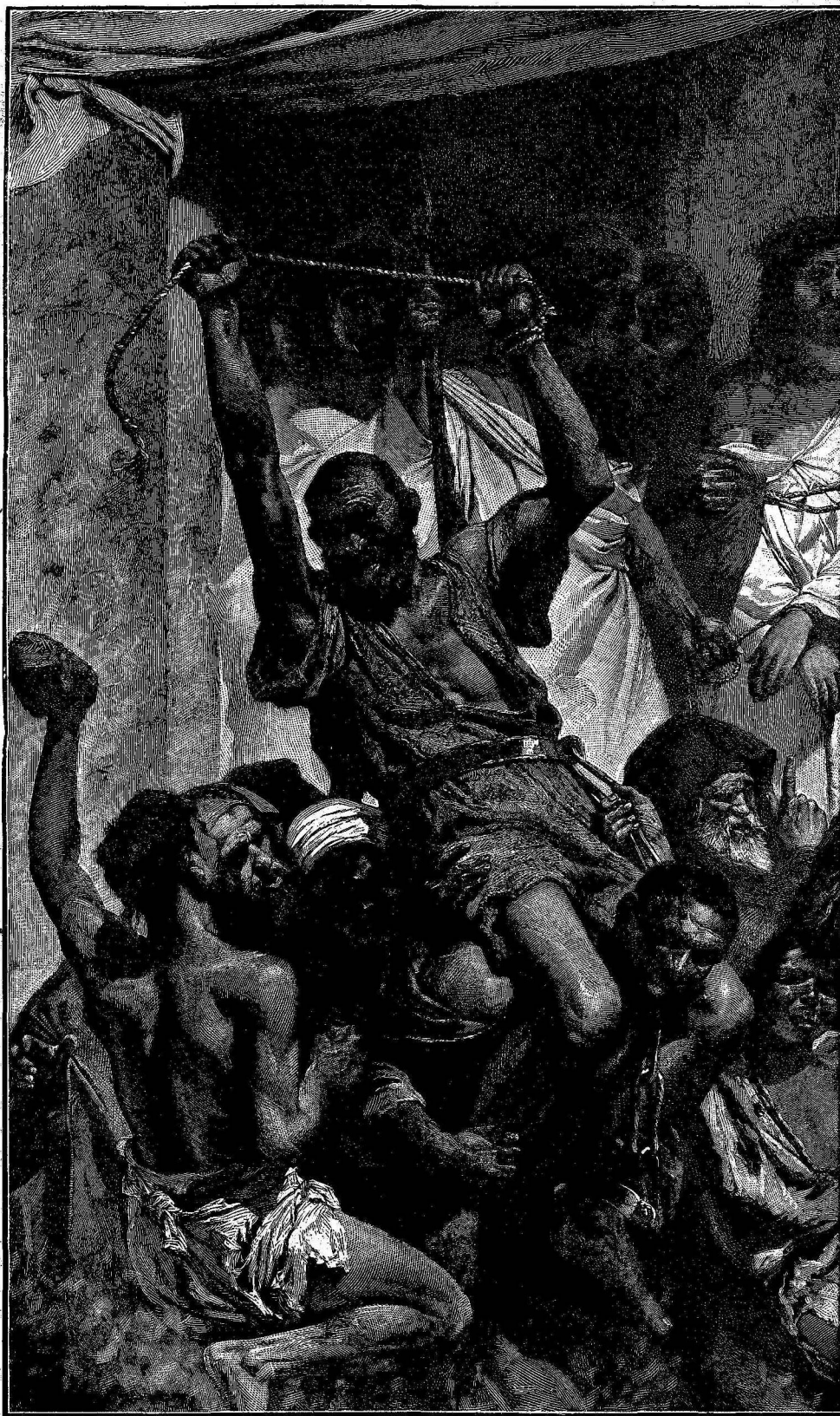
«Ναί, ἀλλ' ἐκεῖνος τρέφει δούλους, ἐγὼ δὲ ἐλεύθερους», ἀπήντησεν ὁ Ἀρίσταρχος.

«Καὶ δὲν εἶνε αἰσχρόν» εἶπεν ὁ Σωκράτης «οἱ μὲν δοῦλοι νὰ εὐπορῶσιν, οἱ δὲ ἐλευθέροι νὰ πεινώσιν;»

«Ναί» εἶπεν ὁ Ἀρίσταρχος «ἐκεῖνοί εὐποροῦσι διότι εἶναι τεχνῖται, ἀλλ' οἱ ἰδικοί μου συγγενεῖς εἶναι ἐλευθερίως πεπαιδευμένοι.»

Ὁ Σωκράτης διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ διαλεκτικῆς μεθόδου πείθει τὸν Ἀρίσταρχον, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου αἰσχρόν πρᾶγμα διὰ τὰς συγγενεῖς αὐτοῦ ἐλευθέρας γυναῖκας ἢ χάριν πορισμοῦ τῶν ἐπιτηδείων ἐξάσκησις τῶν ἐπιτηδευμάτων, τὰ ὅποια ἔμαθον. Ἐγνώριζον δὲ αἱ συγγενεῖς τοῦ Ἀριστάρχου, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ γυναῖκες, νὰ παρασκευάζωσιν ἄλφιτα, ἄρτους, νὰ νήθωσι, νὰ κατασκευάζωσιν ἱμάτια ἀνδρεῖα τε καὶ γυναικεῖα, καὶ χιτωνίσκους καὶ χλαμύδας καὶ ἐξωμίδας. «Καὶ δὲν εἰξεύρεις, λέγει, ὅτι ἀπὸ μόνης τῆς ἀλφιτοποιίας ὁ Ναυσικύδης ὄχι μόνον τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς οἰκέτας τρέφει, ἀλλὰ καὶ χοίρους πολλοὺς καὶ βοῦς, καὶ κερδίζει τόσα ὥστε καὶ εἰς τὴν πόλιν παρέχει ἐξ ἰδίων πολλὰς ὑπηρεσίας; ἀπὸ δὲ τῆς ἀρτοποιίας ὁ Κύρηβος τὴν τε οἰκίαν πᾶσαν διατρέφει καὶ ζῇ δαψιλῶς. Δημέας δὲ ὁ Κολλυτεὺς ἀπὸ χλαμυδουργίας, Μέναν δὲ ἀπὸ χλανιδοποιίας, Μεγαρέων δὲ οἱ πλεῖστοι ἀπὸ ἐξωμυδοποιίας διατρέφονται.» Ἄλλ' ὁ Ἀρίσταρχος δὲν πείθεται εἰσέτι καὶ ἐπαναλαμβάνει δι' ἄλλων λέξεων τὴν προτέραν τοῦ ἀπάντησιν, λέγων ὅτι οὗτοι μὲν ἀγοράζουσι βαρβάρους ἀνθρώπους καὶ ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐργασίαν, ἐνῷ αὐτὸς ἔχει ἀνθρώπους ἐλευθέρους καὶ μάλιστα συγγενεῖς. Ἄλλ' ἐπὶ τέλος ὁ Σωκράτης καταπείθει αὐτὸν, λέγων ὅτι ἡ ἐργασία, ἡ ἐντιμος ἐργασία, εἶνε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐλευθέρας γυναῖκας πρεπωδεστέρα τῆς ἀργίας, καὶ ἐν τέλει λέγει «εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν· νῦν δὲ, ἃ μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρεπωδέστερα γυναικὶ εἶναι, ἐπίστανται, ὥς ἔοικε· πάντες δέ, ἃ ἐπίστανται, ῥᾶστα τε καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα καὶ ἡδιστα ἐργάζονται· μὴ οὖν ὀκνεῖ ταῦτα εἰσηγεῖσθαι αὐτάς, ἃ σοὶ τε λυσιτελεῖ κακεῖναις, καί, ὥς εἰκὸς, ἡδέως ὑπακούσονται.»

Ὁ Ἀρίσταρχος πεισθεὶς διὰ τῶν λαμπρῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Σωκράτους ἠσπάσατο καὶ ἐφήρμοσε τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν μετενόησε, διότι ἔκτοτε αἱ γυναῖκες ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι

«APON, APON, ΣΥ»

Εἰκὼν ὑπὸ

ΠΑΡΩΣΟΝ ΑΥΤΟΝ.»

Charles Berlat.

δὲ ἐδείκνουν, ἰλαραὶ δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν· καὶ ἀντὶ ὑφορωμένων ἑαυτάς, ἡδέως ἀλλήλας ἐώρων καὶ αἱ μὲν αἷς κηδεμόνα ἐφίλουν, ὁ δὲ ὡς ὠφελίμους ἠγάπα.»

Πολὺ θλιβερώτερον ἦτο διὰ μίαν ἐλευθέραν πολίτιδα, ὅταν ἦτο ἡναγ-
κασμένη νὰ ἐμπορευῇται ἐν τῇ ἀγορᾷ.

Ὡς εἶδομεν, ἡ γυνὴ εἶχε συνήθως τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς ἐν τῇ οἰκῇ. Εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων τῆς πολὺ ὀλίγην ἐπιμέλειαν ἠδύνατο ν' ἀφιερῶν. Συνήθως τὰ παῖδια ἐνεπιστεύετο ἡ μήτηρ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη εἰς μίαν τροφόν. Μία ξένη λοιπὸν γυνὴ παρενέβαινε μεταξὺ τῆς μητρὸς καὶ τῶν τέκνων, ἥτις μάλιστα δὲν ἀπέβαλλε τόσον ταχέως τὴν ἐπὶ τῶν παιδίων ἐπιρροήν τῆς, καθότι ὡς ἐμπιστος οἰκέτις κατέχει ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ σπουδαίαν θέσιν. Ὅταν τὰ παῖδια αὐξήθωσιν, ἡ μήτηρ δὲν ἔχει ἱκανὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, ὅπως μορφώσῃ τὸν νοῦν των. Οἱ παῖδες μετ' οὐ πολὺ στέλλονται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τίθενται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἐνὸς ἀκαταλλήλου δι' ἄλλας οἰκιακὰς ἐργασίας δούλου. Τὰς θυγατέρας αὐτῆς ἡ μήτηρ δὲν εἰξεύρει ἄλλο νὰ διδάξῃ εἰ μὴ νὰ νήθωσι καὶ νὰ ὑφαίνωσι. Ὅταν πρόκηται νὰ ὑπανδρευθῶσιν, ἡ μήτηρ δὲν ἐρωτᾶται, ὅπως δὲν ἠρωτήθη ὅτε καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἐπρόκειτο νὰ ὑπανδρευθῇ.

Ἡ μόνη διακοπὴ τῆς μονοτονίας τοῦ βίου τῶν γυναικῶν ἦσαν αἱ ἐπισκέψεις τὰς ὁποίας ἔκαμνον πρὸς ἀλλήλας, ἢ αἱ διάφοροι θρησκευτικαὶ ἐορταί, τὰς ὁποίας εἴτε μόναι μετ' ἀλλήλων εἴτε μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἐώρταζον. Πολλὰ ἐκ τῶν ἐορτῶν τούτων ἦσαν διὰ τὰς γυναῖκας ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων καταλληλόταται εὐκαιρία διὰ νὰ φανερόντωνται εἰς τὸ δημόσιον. Εἰς τὰς κηδείας ἠκολούθουν τὴν πομπήν· ὡσαύτως ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς τελετὰς δι' ὧν ἡ πολιτεία προσέφερε τὰς τελευταίας τιμὰς εἰς τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης πεσόντας. Αἱ Ἀθηναῖαι γυναῖκες δὲν προσήρχοντο εἰς τὰς μεγάλας πανελληνίους ἐορτάς καὶ πανηγύρεις· ἠδύνατο ὅμως νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὰς δραματικὰς παραστάσεις ἐν τῷ θεάτρῳ, τοῦλάχιστον εἰς τὰς τῶν τραγωδιῶν.

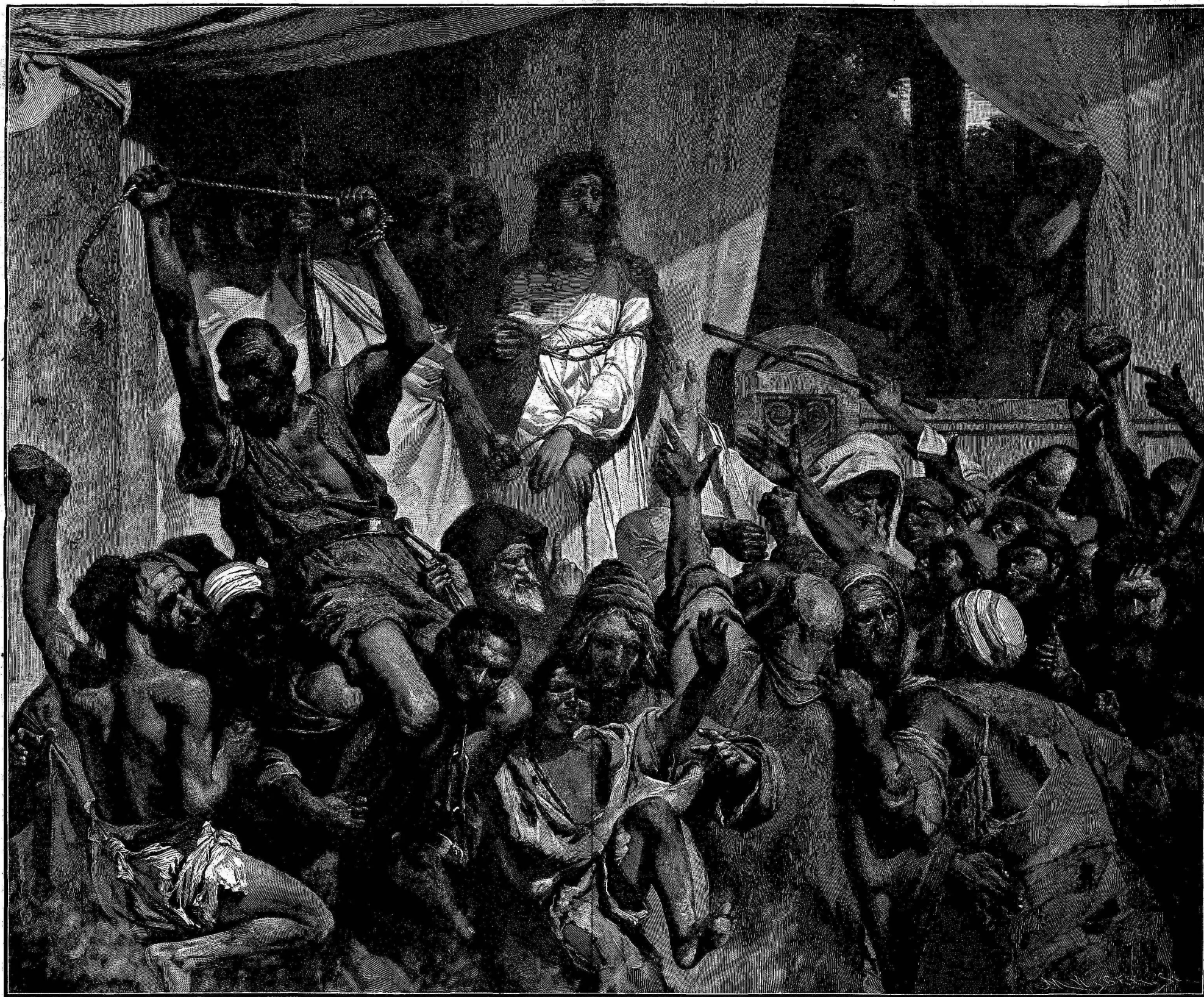
Αἱ μεγάλαί θρησκευτικαὶ ἐορταί, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανον μέρος αἱ Ἀθηναῖαι, ἦσαν τὰ Παναθήναια, τὰ ὁποία καὶ νεάνιδες οὐσαί ἐώρταζον ὡς κανηφόροι. Ἡ ἐορτὴ τῶν δεσμοφοριῶν διήρκει πέντε ἡμέρας καὶ ἐπανηγυρί-

«Καὶ δὲν εἶνε αἰσχρόν» εἶπεν ὁ Σωκράτης «οἱ μὲν δοῦλοι νὰ εὐπορῶσιν, οἱ δὲ ἐλευθέροι νὰ πεινώσι;»

«Ναὶ» εἶπεν ὁ Ἀρίσταρχος «ἐκεῖνοὶ εὐποροῦσι διότι εἶναι τεχνῖται, ἀλλ' οἱ ἰδικοὶ μου συγγενεῖς εἶναι ἐλευθερίως πεπαιδευμένοι.»

Ὁ Σωκράτης διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ διαλεκτικῆς μεθόδου πείθει τὸν Ἀρίσταρχον, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου αἰσχρόν πρᾶγμα διὰ τὰς συγγενεῖς αὐτοῦ ἐλευθέρας γυναῖκας ἢ χάριν πορισμοῦ τῶν ἐπιτηδείων ἐξάσκησις τῶν ἐπιτηδευμάτων, τὰ ὅποια ἔμαθον. Ἐγνώριζον δὲ αἱ συγγενεῖς τοῦ Ἀριστάρχου, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ γυναῖκες, νὰ παρασκευάζωσιν ἄλφιτα, ἄρτους, νὰ νήθωσι, νὰ κατασκευάζωσιν ἱμάτια ἀνδρεῖα τε καὶ γυναικεῖα, καὶ χιτωνίσκους καὶ χλαμύδας καὶ ἐξωμίδας. «Καὶ δὲν εἰξεύρεῖς, λέγει, ὅτι ἀπὸ μόνης τῆς ἀλφιτοποιίας ὁ Ναυσικίδης ὄχι μόνον τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς οἰκέτας τρέφει, ἀλλὰ καὶ χοίρους πολλοὺς καὶ βοῦς, καὶ κερδίζει τόσα ὥστε καὶ εἰς τὴν πόλιν παρέχει ἐξ ἰδίων πολλὰς ὑπηρεσίας; ἀπὸ δὲ τῆς ἀρτοποιίας ὁ Κύρηβος τὴν τε οἰκίαν πᾶσαν διατρέφει καὶ ζῇ δαψιλῶς. Δημέας δὲ ὁ Κολλυτεὺς ἀπὸ χλαμυδουργίας, Μένων δὲ ἀπὸ χλανιδοποιίας, Μεγαρέων δὲ οἱ πλείστοι ἀπὸ ἐξωμυδοποιίας διατρέφονται.» Ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος δὲν πείθεται εἰσέτι καὶ ἐπαναλαμβάνει δι' ἄλλων λέξεων τὴν προτέραν του ἀπάντησιν, λέγων ὅτι οὗτοι μὲν ἀγοράζουσι βαρβάρους ἀνθρώπους καὶ ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐργασίαν, ἐνῶ αὐτὸς ἔχει ἀνθρώπους ἐλευθέρους καὶ μάλιστα συγγενεῖς. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης καταπεῖθει αὐτόν, λέγων ὅτι ἡ ἐργασία, ἡ ἐντιμὸς ἐργασία, εἶνε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐλευθέρας γυναῖκας πρεπωδεστέρα τῆς ἀργίας, καὶ ἐν τέλει λέγει «εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἐμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν· νῦν δὲ, ἃ μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρεπωδέστερα γυναικὶ εἶναι, ἐπίστανται, ὥς ἔοικε· πάντες δέ, ἃ ἐπίστανται, ῥᾶστα τε καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα καὶ ἡδιστα ἐργάζονται· μὴ οὖν ὀκνεῖ ταῦτα εἰσηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ σοὶ τε λυσίτελεϊ κακείναις, καί, ὥς εἰκὸς, ἡδέως ὑπακούουσιν.»

Ὁ Ἀρίσταρχος πεισθεὶς διὰ τῶν λαμπρῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Σωκράτους ἡσπάσατο καὶ ἐφήρμοσε τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν μετενόησε, διότι ἔκτοτε αἱ γυναῖκες ἐργαζόμεναι μὲν ἥριστων, ἐργασάμεναι

«APON, APON, ΣΤΑΥΡΩΣΟΝ ΑΥΤΟΝ.»

Εἰκὼν ὑπὸ Charles Berlat.

δὲ ἐδείπνουν, ἱλαραὶ δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν· καὶ ἀντὶ ὑφορωμένων ἑαυτὰς, ἡδέως ἀλλήλας ἐώρων καὶ αἱ μὲν ἄς κηδεμόνα ἐφίλουν, ὁ δὲ ὥς ὠφελίμους ἠγάπα.»

Πολὺ θλιβερώτερον ἦτο διὰ μίαν ἐλευθέραν πολίτιδα, ὅταν ἦτο ἡναγκασμένη νὰ ἐμπορευῇται ἐν τῇ ἀγορᾷ.

Ὡς εἶδομεν, ἡ γυνὴ εἶχε συνήθως τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς ἐν τῇ οἰκῇ. Εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων τῆς πολὺ ὀλίγην ἐπιμέλειαν ἠδύνατο ν' ἀφιερώνῃ. Συνήθως τὰ παιδιά ἐνεπιστεύετο ἡ μήτηρ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη εἰς μίαν τροφόν. Μία ξένη λοιπὸν γυνὴ παρενέβαινε μεταξὺ τῆς μητρὸς καὶ τῶν τέκνων, ἦτις μάλιστα δὲν ἀπέβαλλε τόσον ταχέως τὴν ἐπὶ τῶν παιδίων ἐπιρροήν της, καθότι ὥς ἐμπιστος οἰκέτις κατέχει ἐν τῇ οἰκονομίᾳ σπουδαίαν θέσιν. Ὅταν τὰ παιδιά αὐξηθῶσιν, ἡ μήτηρ δὲν ἔχει ἱκανὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, ὅπως μορφώσῃ τὸν νοῦν των. Οἱ παῖδες μετ' οὐ πολὺ στέλλονται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τίθενται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἐνὸς ἀκαταλλήλου δι' ἄλλας οἰκιακὰς ἐργασίας δούλου. Τὰς θυγατέρας αὐτῆς ἡ μήτηρ δὲν εἰξεύρει ἄλλο νὰ διδάξῃ εἰ μὴ νὰ νήθωσι καὶ νὰ ὑφαίνωσι. Ὅταν πρόκηται νὰ ὑπανδρευθῶσιν, ἡ μήτηρ δὲν ἐρωτᾶται, ὅπως δὲν ἠρωτήθη ὅτε καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ἐπρόκειτο νὰ ὑπανδρευθῇ.

Ἡ μόνη διακοπὴ τῆς μονοτονίας τοῦ βίου τῶν γυναικῶν ἦσαν αἱ ἐπισκέψεις τὰς ὁποίας ἔκαμνον πρὸς ἀλλήλας, ἢ αἱ διάφοροι θρησκευτικαὶ ἐορταί, τὰς ὁποίας εἴτε μόναι μετ' ἀλλήλων εἴτε μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἐώρταζον. Πολλὰ ἐκ τῶν ἐορτῶν τούτων ἦσαν διὰ τὰς γυναῖκας ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων καταλλήλотаται εὐκαιρία διὰ νὰ φανερόνωνται εἰς τὸ δημόσιον. Εἰς τὰς κηδεῖας ἠκολούθουν τὴν πομπήν· ὡσαύτως ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς τελετὰς δι' ὧν ἡ πολιτεία προσέφερε τὰς τελευταίας τιμὰς εἰς τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης πεσόντας. Αἱ Ἀθηναῖαι γυναῖκες δὲν προσήρχοντο εἰς τὰς μεγάλας πανελληνίους ἐορτάς καὶ πανηγύρεις· ἠδύνατο ὅμως νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὰς δραματικὰς παραστάσεις ἐν τῷ θεάτρῳ, τοῦλάχιστον εἰς τὰς τῶν τραγωδιῶν.

Αἱ μεγάλαι θρησκευτικαὶ ἐορταί, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανον μέρος αἱ Ἀθηναῖαι, ἦσαν τὰ Παναθήναια, τὰ ὁποία καὶ νῦν οὐσαὶ ἐώρταζον ὡς κανηφόροι. Ἡ ἐορτὴ τῶν δεσμοφοριῶν διήρκει πέντε ἡμέρας καὶ ἐπανηγυρί-

ζετο αποκλειστικῶς ὑπὸ γυναικῶν· ἀπηγορεύετο μάλιστα ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρός εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην· καθαρμοί, θυσίαι, νηστείαι, εὐθυμοὶ ἀστεῖοι καὶ χοροὶ διεδέχοντο ἄλληλα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν θεομορφίων. Τὰ Ἐλευσίνια ἐτελοῦντο μόνον ὑπὸ τῶν μεμνημένων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Ὁ γάμος διελύετο διὰ διαζυγίου ἢ διὰ τοῦ θανάτου ἑνὸς τῶν συζύγων. Ὁ Ἀθηναῖος ἐνυμφεύετο μόνον ἐκ καδῆκοντος. Ἡ γυνή, ἥτις προσεφέρετο αὐτῷ ὑπὸ τῆς τύχης, χωρὶς νὰ τὴν γνωρίζῃ, εἶχεν ἴσως χαρακτῆρα διάφορον καὶ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν ἰδικόν του. Τότε ὁ ἀνὴρ προέβαινε μετ' οὐ πολὺ εἰς διαζύγιον. Ὁ πλησιέστατος ἐξ αἵματος συγγενῆς καὶ κληρονόμος μᾶς ὀρφανῆς ἡδύνατο κατὰ τὸν νόμον νὰ τὴν ἀπαιτήσῃ ὡς σύζυγόν του, ἂν ὑπᾶνδρευεν εἰς ἄλλον τινὰ τὴν ἰδικὴν του σύζυγον. Ἀν ἡ ὀρφανὴ αὕτη ἦτο πλουσία κληρονόμος, τότε ἡ τύχη τῆς πρώτης γυναικὸς ἀπεφασίζετο. Καὶ ἡ γυνὴ εἶχεν ὡσαύτως τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ διαζύγιον, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ὑπῆρχε μᾶλλον ἐν τῇ θεωρίᾳ ἢ ἐν τῇ πράξει. Ἡ γυνὴ ὤφειλεν αὐτοπροσώπως νὰ ὑποβάλῃ ἐγγραφον τὴν αἰτησίαν της, πρὸς τοῦτο δὲ εὐρίσκετο πολλάκις πολλὰ καὶ διάφορα προσκόμματα. Ἡ Ἰπαρέτη ἦτο ἡ ἐνάρετος σύζυγος τοῦ Ἀλκιβιάδου· ἠγάπα τὸν σύζυγόν της, ἀλλ' ἐνεκα τοῦ ἀτάκτου βίου του ἠσθάνετο ἑαυτὴν δυστυχῇ. Κατέλιπε λοιπὸν τὴν συζυγικὴν οἰκίαν καὶ ἐζήτησε καταφυγὴν παρὰ τῷ ἀδελφῷ της. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τοῦτου καὶ ἐξηκολούθησε τὸν ἀτακτον βίον του. Ἡ γυνὴ του ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ διαζύγιον καὶ ἐπορεύετο ἤδη πρὸς τὴν ἀρμοδιάν ἀρχήν, ὅτε ὁ Ἀλκιβιάδης συνήντησεν αὐτὴν καθ' ὁδόν. Ὑπᾶπτευσεν τὸν σκοπὸν της καὶ ἔσυρε τὴν δυστυχῇ διὰ τῆς βίας ὀπίσω εἰς τὴν κατοικίαν του, χωρὶς κανεὶς νὰ τολμήσῃ νὰ ἐξαναστή κατὰ τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς του. Ἡναγκάσθη λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σχέδιόν της περὶ διαζυγίου καὶ ἔμεινε

παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ μέχρι τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπελθόντος θανάτου του.

Ἐν μόνον πρᾶγμα ἐπροστάτευε καὶ προεφύλαττε τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς αὐθαρεσίας τοῦ ἀνδρός· ἡ προῖξ, ἥτις, ἂν ἡ γυνὴ ἀπεπέμπετο ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ὤφειλε ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς ἀποπεμφθείσης· καὶ βεβαίως ὁ φόβος τῆς πενίας θὰ ἀπέτρεπεν ἴσως πολλοὺς Ἀθηναίους τοῦ νὰ ἀποπέμψωσι τὰς συζύγους των. Εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ἐπιστρέφουσα ἡ γυνὴ ὑπᾶνδρευετο ἐκ νέου εἰς ἄλλον, ἐννοεῖται δὲ ὅτι καὶ ἡ προτέρα θέσις της κατελαμβάνετο ὑπὸ ἄλλης, διότι ὁ ἀνὴρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἐβράδυνε ποτὲ νὰ δώσῃ εἰς τὰ τέκνα του μητρυιάν.

Ἡ γυνή, ἀποδνήσκοντος τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, ἐπέστρεφε πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, καὶ τότε ἡδύνατο ν' ἀναγκασθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς δεῦτερον γάμον. Συνέβαινε μάλιστα ἐνίοτε, ὁ ἀνὴρ νὰ καταλίπῃ διὰ διαθήκης εἰς ἄλλον τὴν χήραν αὐτοῦ. Διὰ τοιαύτην γυναῖκα λοιπὸν ἡ χηρεία ἦτο μόνον μεταβατικὴ κατάστασις βραχυτάτης διαρκείας. Ἐνίοτε ἡ χήρα ἐξηκολούθει νὰ κατοικῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνδρός της· ἦτο ἴσως πρεσβυτέρα ἢ ὥστε νὰ ὑπᾶνδρευθῇ ἐκ δευτέρου· ἂν δὲ οἱ υἱοὶ αὐτῆς ἦσαν ἐνήλικες, ἐλάμβανον ἀμέσως κατοχὴν τῆς καταλειφθείσης περιουσίας, εἰς ἣν κατελέγετο καὶ ἡ προῖξ τῆς μητρός, τότε ὅμως ὑπεχρεοῦντο νὰ κρατῶσι πλησίον των τὴν χήραν καὶ νὰ τὴν διατρέφωσι. Σπανίως ἐπετρέπετο εἰς τὴν γυναῖκα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴ τὰς φροντίδας περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων της· ἄλλως τε δὲν ἦτο καὶ ἱκανὴ πρὸς τοῦτο. Ὁ πατὴρ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὥριζεν ἐν τῇ διαθήκῃ του τοὺς κηδεμόνας τῶν τέκνων του. Θλιβερά δὲ ἦτο ἡ τύχη τῆς δυστυχοῦς χήρας, ἂν οἱ ἐπίτροποι οὗτοι ἦσαν ἀσυνείδητοὶ ἄνθρωποι καὶ μετεχειρίζοντο ὡς λείαν τὴν περιουσίαν τῶν τέκνων της, ἀντὶ νὰ διαχειρίζωνται αὐτὴν ἐντίμως.

Γ. Γ.

Ο ΚΟΜΗΣ ΦΟΝ ΠΥΤΣΩΒ.

Διήγημα ὑπὸ L. Maurice.

(Τέλος.)

Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη φὸν Ρέγκεν εἰσῆλθε τὴν στιγμήν ταύτην εἰς τὸ δωμάτιον.

«Ὁ κόμης φαίνεται ὅτι δὲν ἀπολαύει τῆς ἐκτιμῆσεώς σου» εἶπεν ἡ Φλώρα πρὸς τὴν Ἑλένην μετὰ τινος πείσματος.

«Βεβαίως ὄχι» ἀπήντησεν ἡ Ἑλένη.

«Καὶ διὰ ποῖον λόγον ὄχι;»

«Αἱ συμπάθειαι καὶ αἱ ἀντιπάθειαι δὲν ἐξηγοῦνται διὰ λόγων.»

Ἡ Φλώρα δὲν ἀνταπῆντησεν ἀλλὰ λαβοῦσα τὸ ἐργόχειρόν της ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ περὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ὁ Δόκτωρ Βύρκνερ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν φίλον του. «Λοιπὸν, ἐδιασκέδασες καλά;» ἠρώτησεν ὁ Ὄδων. Ἐξαίρετα!..

«Δὲν ἐννοῶ ὅμως διατί δὲν μοῦ ἐπιτρέπεις ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἔρχωμαι μαζὶ σου εἰς τὴν Φλώραν καὶ διατί θέλεις νὰ μὴ πηγαίνω οὔτε μόνος.»

«Σοῦ εἶπα τὸ διατί· θέλω νὰ βεβαιωθῶ περὶ τῆς σταθερότητος τῶν αἰσθημάτων της πρὸς σέ.»

«Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη. Ἐγὼ εἶμαι βέβαιος περὶ τῶν αἰσθημάτων της. Θὰ ἠρώτησε βεβαίως περὶ ἐμοῦ, διατί δὲν ἦλθα μαζὶ σου;»

«Ἐννοεῖται. Ἐγὼ εἶπα, ὅτι ἐμποδίσθης νὰ ἔλθῃς ἐνεκα τῆς ἐπισκέψεως μερικῶν κυρίων.»

«Ἀλλὰ τί πρόφασι θὰ εὔρης, ὅταν ζῆναπᾶς μόνος;»

«Μιὰ πρόφασι θὰ εὔρω, ὅποια δῆποτε. Ἀφῆσε μόνον τὴν ἔγνοια σ' ἐμέ.»

Κατὰ τινὰ προμεσημβρινὴν ὥραν τῆς ἀκολουθοῦσης ἐβδομάδος ὁ Ὄδων νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἐπανίδῃ τὴν ἐρωμένην του, παρέβη τὴν υπόσχεσιν, ἣν εἶχε δώσῃ εἰς τὸν φίλον του, καὶ ἐπεσκέφθη μόνος τὴν οἰκογένειαν τῆς κυρίας ταγματάρχου. Πρὸς μεγάλην του θλίψιν εὔρε μόνην τὴν δεσποινίδα Ἑλένην φὸν Ρέγ-